

नाटककार सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा अभिनेयता

नाटककार सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्रनाटकमा अभिनेयता

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक
शास्त्र सङ्काय, नेपाली विषय स्नातकोत्तर तह दोस्रो
वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

तारा देवी पौडेल

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

२०७३

तारा देवी पौडेल २०७३

शोधनिर्देशकको सिफारिसपत्र

नाटककार सरुभक्तको 'इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा अभिनेयता' शीर्षक रहेको प्रस्तुत शोधकार्य त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग स्नातकोत्तर द्वितीय वर्षमा अध्ययनरत छात्रा तारा देवी पौडेलले मेरो निर्देशनमा सम्पन्न गर्नुभएको हो । यस शोधकार्यमा उहाँको प्रशस्तश्रम, साधना र लगनशीलता खर्चिएको छ । तसर्थ लगनशीलतापूर्वक तयार पारीएको यो शोधपत्र स्तर सुहाँउदो भएकाले यसको मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु।

मिति : २०७३/०५/२६

.....
प्रा.डा.ब्रतराज आचार्य
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रिय विभाग,

कीर्तिपूर, काठमाण्डौं

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको छात्रा तारा देवी पौडेलले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दशौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नुभएको सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा अभिनेयता शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

१. विभागीय प्रमुख	प्रा. डा. देवीप्रसाद गौतम
२. शोधनिर्देशक	प्रा.डा. व्रतराज आचार्य
३. बाह्य-परीक्षक	प्रा.डा. मोहन राज शर्मा

मिति: २०७३/०६/०२

कृतज्ञता ज्ञापन

नाटककार सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा अभिनेयता शीर्षक रहेको प्रस्तुत शोधपत्र विश्वविद्यालय,मानविकी तथा समाजशास्त्र संकाय अन्तर्गत नेपाली विषय स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दशौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो। ज्ञान साधना आफैमा तप हो। अझ शोध अनुसन्धान आफैमा उच्च बौद्धिक अध्ययन पद्धति हो। प्रस्तुत शोधपत्र लेखनका क्रममा आफ्नो महत्वपूर्ण समय प्रदान गरी शोधपत्र तयार पार्दा सम्म आवश्यक उत्साह वर्धक प्रेरणा, सल्लाह, सहयोग र मार्ग निर्देशन गर्नुभएकोमा आदरणीय गुरु प्रा.डा.ब्रतराज आचार्य प्रति कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु। शोध कार्यका लागि आवश्यक सहयोग गर्नुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा.देवी प्रसाद गौतम लगायत विभागका सम्पूर्ण गुरुहरु प्रति आभार प्रकट गर्दछु।

मेरो जीवनका हरेक पाइलामा सदा सर्वदा सफलताको कामना गर्दै उच्च शिक्षा अध्ययनमा लाग्न सधैं प्रेरित गरिरहने मेरा पुजनीय आमा, बाबा, दिदी, भाइ र भिनाजु प्रति म सदा ऋणी छु। साथै सामग्री सडकलन र लेखनमा सहयोग गर्ने जीवन साथी जसले मेरो जीवनलाई सार्थक बनाइदिनु भएको छ, उहाँ प्रति पनि सधैं कृतज्ञ छु। त्यस्तै प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सन्दर्भ पुस्तक, पत्रिका, लेख, रचना उपलब्ध गराइदिने त्रि.वि.केन्द्रीय पुस्तकालय र नेपाली विभागको पुस्तकालय प्रति पनि धन्यवाद प्रकट गर्दछु।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्ने सिलसिलामा उचित सहयोग प्रदान गर्नुहुने मेरा प्यारा मित्रहरु मिरा कुमारी चौधरी, अनिता ढकाल, यज्ञ रेग्मी लगायत विनोद कोइराला प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै प्रस्तुत शोधपत्र टाईप गर्न कार्यमा प्रज्ञान पब्लिकेसन र टाइपराइटर त्रयबालकुमारी श्रेष्ठ, देवि दाहाल र राजिव पोखरेल ज्यू धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ। उहाँहरुको सहयोग सदा स्मरणीय रहने छ। प्रत्यक्ष परोक्ष रुपमा मलाई धेरै बन्धु बान्धवको सुभेक्षा तथा सहयोग प्राप्त भएको छ, तापनि यहाँ सबै सुभेक्षक र सहयोगीहरुको सीमा बढ्ताका कारणले नामोल्लेख गरेरै कृतज्ञताज्ञापन गर्न सकिनँ। यसप्रति म क्षमायाचना गर्दै कृतज्ञताज्ञापनको यो सरणीलाई यहीं पूर्णविराम दिदै यो शोधकार्यको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय स्नातकोत्तर नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु।

मिति २०७३/५/२१

तारा देवीपौडेल

(शोधार्थी)

क्रमाङ्क-१९९

शैक्षिक

शत्र २०६९/७०

विषयसूचि

शीर्षक

पृष्ठ

परिच्छेद : एक

शोधपरिचय

१. विषयपरिचय	१
१.२ समस्याकथन	१
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समिक्षा	३
१.५ शोधकार्यको औचित्य र महत्व	५
१.६ शोधको सिमाङ्कन	५
१.७ सामग्री सङ्कलनविधी	५
१.७.१ सामग्री सङ्कलन	६
१.७.२ विश्लेषणको आधार	६
१.८ शोधपत्रको सामान्य रूपरेखा	६

दोस्रो परिच्छेद

विषयप्रवेश

२.१ अङ्क दृश्य योजना तथा अभिनय सिद्धान्त	८
२.२ अङ्क/दृश्य योजना	८
२.२.१ अङ्क/दृश्य सम्बन्धी पूर्विय मान्यता	८
२.२.२ अङ्क/दृश्य सम्बन्धी पाश्चात्य मान्यता	१०
२.३ अभिनय सिद्धान्त योजना	१२
२.३.१ अभिनयका भेदहरू	१३
२.३.१.१ आङ्गिक अभिनय	१३
२.३.१.२ वाचिक अभिनय	१४
२.३.१.३ आहार्य अभिनय	१७
२.३.१.४ सात्त्विक अभिनय	१९
२.४ निष्कर्ष	२०

तेस्रो परिच्छेद

३.१ विषयप्रवेश	२२
३.२ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा कथानक योजना	२२
३.२.१ आदिभाग	२२
३.२.२ मध्यभाग	२३
३.२.३ अन्त्यभाग	२३
३.३ दृश्य योजना र अन्विति	२४
३.३.१ पहिलो दृश्य	२४
३.३.२ दोस्रो दृश्य	२८
३.३.३ तेस्रो दृश्य	२९
३.३.४ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा रङ्गमञ्च विधान	३४
३.३.५ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा रहेका दृश्याशंहरू	३५
३.३.६ निष्कर्ष	३६

चैथो परिच्छेद

सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा आङ्गिक अभिनय

४.१ विषय प्रवेश	३७
४.२ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा आङ्गिक अभिनय योजना	३७
४.२.१ पहिलो दृश्यमा शरिरज अभिनय	३७
४.२.२ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकको पहिलो दृश्यमा मुखज अभिनय	४३
४.२.३ दोस्रो दृश्यमा शरिरज अभिनय	४६
४.२.४ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकको दोस्रो दृश्यमा सूक्ष्म अभिनय	४९
४.२.५ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकको तेस्रो दृश्यमा शरिरज अभिनय	५१
४.२.६ तेस्रो अङ्कमा मुखज अभिनय	५४
४.४ निष्कर्ष	५७

पाचौँ परिच्छेद

सरुभक्तका इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा वाचिक अभिनय योजना

५.१ विषयप्रवेश	५८
५.२ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा वाचिक अभिनय योजना	५८
५.२.१ उच्चार्य विशेषता	५८
५.२.२ वाचिक अभिनयमा श्राव्य विशेषता	६५
५.२.३ वाचिक अभिनयमा संवादात्मक अन्तरक्रिया	६९
५.२.४ वाचिक अभिनयमा भाषिक विशेषता	८३
५.४ निष्कर्ष	८४

छैटौँ परिच्छेद

सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्रनाटकमा आहार्य अभिनय योजना

६.१ विषयप्रवेश	८५
६.२ इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा आहार्य अभिनय योजना	८५
६.२.१ मञ्चसज्जा	८५
६.२.२ भेषभुषा /रूपसज्जा	८८
६.३ सरुभक्तको इथरमा कोरिएको प्रेमपत्र नाटकमा सात्त्विक अभिनय योजना	९०
६.३.१ स्तम्भ	९०
६.३.२ स्वेद भाव	९१
६.३.३ अश्रुभाव	९१
६.४ निष्कर्ष	९२

सातौँ परिच्छेद

साराशं तथानिष्कर्ष

७.१ परिच्छेदगत साराशं	९३
७.२ निष्कर्ष	९४
७.३ भावि शोधकर्ताका लागि सम्भाव्य प्रश्नहरु	९६

सन्दर्भग्रन्थसूचि

सङ्क्षेपीकृत शब्दसूची

सङ्क्षिप्त रूप

अनु

आ. सं.

एम्.ए.

प्रा.डा.

वि.सं.

स. सं.

सम्पा.

सा.प्र.

सा.सं.

छै. सं.

चौ.सं.

दो.सं.

पाँ.सं.

ने.रा.प्र.प्र.

पं.

पृ.

डा.

ते.सं.

त्रि.वि.

.....

पूर्ण रूप

अनुवाद

आठौँ संस्करण

मास्टर्स अफआर्ट्स

प्राध्यापकडाक्टर

विक्रम संवत्

सत्रौँ संस्करण

सम्पादक

साभा प्रकाशन

सातौँ संस्करण

छैटौँ संस्करण

चौथौँ संस्करण

दोस्रो संस्करण

पाँचौँ संस्करण

नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान

पण्डित

पृष्ठ

डाक्टर

तेस्रो संस्करण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

केही अंश छाडिएको